

Kastje kijken bij de Torenvalken

Systematisch wordt de torenvalk ondergebracht bij de Valken (*Falconidae*) of ook wel Dagroofvogels. De naam 'roofvogels' doet wat onaangenaam aan en de vogels, die tot deze groep behoren, worden dan ook met gemengde gevoelens waargenomen. Bij het noemen van een roofvogelsoort in het bijzijn van sommige jagers, landbouwers en vogelliefhebbers zal dikwijls de gedachte 'doden of uitroeien' het gesprek vergezellen.

In het Contactblad voor ringers 'Op het vinkentouw' (juni 1967, blz. 223) staat zeer terecht, dat een mens geen enkel moreel recht heeft om de ene diersoort hoger te stellen dan de andere.

De gedachte aan vernietigen is niet aanwezig bij de heer Peteri. Iedere vogel is voor hem interessant, maar sinds zijn geslaagde proeven met het plaatsen van nestkasten voor torenvalken heeft een verblijfplaats van deze valkensoort zijn bijzondere belangstelling. Hij zoekt een geschikte omgeving met vrijstaande boom en hangt daar een nestkast, vervaardigd volgens gegevens uit 'Het Vogeljaar' augustus 1959 (7e jrg., blz. 155).

Dat een dergelijke nestkast bij de torenvalken in de smaak valt hebben we op verschillende plaatsen in de omgeving van Deventer kunnen constateren.

In september 1963 hing de heer Peteri zijn eerste twee nestkasten (type 4) op te Diepenveen, één in een eik en één in een berk, beide op 7 meter hoogte. Het biotoop daar bestaat uit weiden en akkers, omgeven door naaldhout, een oppervlakte van ± 160 ha. In de broedseizoenen 1964-1965-1966 werden de nestkasten steeds door kauwtjes bezet. We zullen deze nestkasten in het najaar verplaatsen naar een terrein waar de torenvalken er over kunnen beschikken.

In oktober 1964 werden twee nestkasten geplaatst, één kast van type 4 te Colmschate en één kast van type 2 te Epse, beide op 9 meter hoogte in eiken. Het biotoop van deze terreinen bestaat uit open landschap, weiden met boomgroepen zoals eik, wilg en populier.

Broedgegevens van deze twee kasten zijn:

Het legsel van de torenvalk

jonge torenvalken in nestkast

Foto's B. J. Birza

	Colmschate	Epse
1965	6 eieren - 5 jongen - 5 uitgevlogen	geen broedgeval
1966	4 eieren - 3 jongen - 3 uitgevlogen	4 eieren - 3 jongen - 3 uitgevlogen
1967	6 eieren - 6 jongen - 6 uitgevlogen	6 eieren - 6 jongen - 6 uitgevlogen

Door een gelukkig toeval maakte ik kennis met de heer Peteri en was daardoor in de gelegenheid in 1966 te Epse de 3 jonge torenvalken te ringen. Dit jaar hebben we dit eveneens gedaan met de jongen van Colmschate en Epse, zodat 12 geringde torenvalken uitzwermen, waarvan we nog eens gegevens hopen te ontvangen.

Een bijzonder goede samenwerking met de landbouwers, aan wie de terreinen behoren, gaf de broedsels een veilige bescherming tegen gevaren, waarvan het grootste gevaar dikwijls de mens is.

Het is een bijzonder genoeg om het verloop van een torenvalkbroedsel te volgen. Met een enorme ladder en een klimpartij door de takken konden we de nestkasten bereiken en het verloop van ei tot het uitvliegen van de jonge valken volgen. Op een bodembedekking van wat turfmoel en muizehaar lagen de zes eieren bijeen. We stoorde de broedende vogels niet meer, tot we bemerkten, dat de jongen er waren. De eerste week lagen de grijze donsjongen op een kluitje bijeen om warm te blijven. De oude vogels bleven lang weg om prooi te bemachtigen. Een week later sperden de jonge vogels hun bek wijd open als we met ons hoofd over de rand van de nestkast verschenen. Tijdens het ringen sloegen zij fel met hun klauwtjes naar onze hand en een helder kli-kli-kli-geroep maakte de ouders attent op onze aanwezigheid.

In Colmschate vloog het paartje torenvalken steeds op een afstand om ons heen, doch in Epse zagen we slechts éénmaal het wijfje van het nest vliegen, verder liet zij zich niet zien.

De heer B. Birza, onze 'vogel-hoffotograaf' heeft enkele voortreffelijke foto's gemaakt van ei tot uitvliegen. Deze kleuropnamen (waarvan een tweetal in zwart-wit hierbij zijn afgedrukt) zullen ons herinneren aan de interessante uren, die wij bij de nestkasten doorbrachten. We probeerden ook een foto te maken van het prooiverslinden, er lag nl. een onthoofde muis bij de jongen, doch ze drongen terug en klemde zich zelfs aan elkaar vast.

Enkele dagen voor het uitvliegen is het oppassen bij een bezoek aan het nest. Een witte nestrand is het teken, dat de jongen het nest gaan verlaten en op de 'uitkijk' gaan zitten. Men kan dan beter beneden blijven om ze niet te verontrusten.

De boom in Epse bood behalve aan de torenvalken ook nestgelegenheid aan een paar Zwarte kraaien. Zij hadden hun nest 1,5 meter boven de valken en een houtduivenpaar nestelde later 6 meter lager. Niet wetende, dat de torenvalk reeds broedde, beschoot de landbouwer het nest van de kraaien. Noch valk, noch kraai stoorde zich aan de schietpartij.

Twee jonge kraaien kwamen ongeveer gelijk met de jonge torenvalken uit de dop. Beide soorten leefden vreedzaam. Ook de duif kreeg twee jongen, maar na een week waren zij verdwenen. De jonge valken zwierven toen door de takken bij hun nestkast. Waren zij de schuldigen die het geluk van de benedenburen verstoorden?

In de toekomst zal het voor al deze vogels steeds moeilijker worden hier een nestgelegenheid te vinden. Het terrein in Colmschate gaat verloren aan de industrie-uitbreiding van Deventer, in Epse zal het terrein worden doorsneden door de nieuwe verkeersweg E 8. We zullen trachten de torenvalken zoveel mogelijk behulpzaam te zijn bij het zoeken naar een geschikte nestplaats. Het komend seizoen zullen nog enkele nestkasten worden opgehangen in de omgeving van Gorssel en we hopen dat ook andere vogel-liefhebbers dat zullen doen.